

Oponentní posudek diplomové práce CONVERTED Jakuba Čušky, Ateliér Malba IV, Škola Marka Meduny

Oponent: Mgr. Petr Vaňous, Ph.D.

Jakub Čuška byl přijat na Akademii výtvarných umění v roce 2013 do ateliéru Malba IV, který v té době vedl prof. Martin Mainer. Orientace na figurální malbu u posluchače nejprve vykazovala přirozenou vazbu na zdroje z dějin umění, respektive na prověřené malířské metody v utváření iluzivního vztahu mezi figurou a místem. Od počátku tu však byl i velice podstatný konstituční moment jeho práce – patrná snaha po formulaci vlastního zkušenostního světa, v kterém by vlastní ontologický pohyb dostal co nejpřesnější formy a mohl tak sdělovat vše podstatné. Tím se Čuška postupně vymaňoval z pouhé bravury „malování o sobě“, aby pokročil dále a osvojil si malířský výraz pro své vlastní záměry a cíle. Podstatnou u posluchače vždy byla jasná deklarace osobního pocitu zobecněného malířskými výrazovými prostředky do situace určující atmosféry (generační pocit). Figura v jeho pracích jednala určitým vyhraněným způsobem, který prozrazoval její vnitřní nastavení. Často se tu opakovala a vracela nálada jisté skepse a s ní spojená „dusivá“ či „temná“ atmosféra. Souběžně vznikaly také obrazy zcela bez figur. Pouhá místa, která si ale podržela vazbu na absentující jednatele. Bylo možné o nich uvažovat jako o zpřítomňování „psychických míst“, kde se cosi podstatného událo, ale už je po všem, nebo naopak míst, která na cosi podstatného teprve čekají. Tato fáze zaměřená na inscenaci osobních scénářů vedla posluchače k dalšímu vývojovému pohybu, který přepodstatnil, zdá se, téma diplomové práce.

Jakub Čuška v diplomovém souboru nazvaném CONVERTED přistupuje k negaci osobního rozměru malby, respektive obrazu. Usiluje o jeho depersonalizaci. Ve svém záměru se koncentruje na základní princip figurální malby - vztah figury a místa (figury a prostředí). U tradičního obrazu jsou právě tímto vztahem dány a dále rozvíjeny základní narativy (od jednoduchých po složité kompoziční skladby). Posluchač inspirován belgickým malířem René Magrittem, kterého také zmiňuje ve svém textu obhajoby, obrací však tento vztah naruby. Metodicky pracuje s jeho deklarovanou *inverzitou*: „*Pozadí tvoří první plán a naopak pozadí je tvořeno samotnou figurou.*“ (J. Č.). Vše, co dosud bylo na obraze „figurální“, se proměňuje v cosi jiného, odlišného, méně identifikovatelného a především v to, co nelze individualizovat

ani symbolizovat. Figura je emancipována jak ze své „hmotnosti“ tak také z role jednatele. Přebírá úlohu „pohledového vstupu“ či „vhledu“, jakéhosi „okna“, které přejímá figurální obrys. Tento postup však v diplomovém souboru není uplatňován důsledně. Zatímco v části prací tento motiv autor takto převrací a činí z něj čistou absurdní konstelaci, s níž lze inscenačně i interpretačně zacházet různě (např. psychoanalyticky), jinde je figura umisťována jakoby na „povrch“ naznačeného iluzivního rámce. Je situována před ním, ale tak, že s ním není vůbec propojena a nachází se doslova „před oponou“ iluze. Část figur jsou tedy otvory definující prostředí, část figur činí z prostředí přiznaný „umělý závěs“. V obou případech zůstávají figura a místo oddělené. Tento moment je podle mě klíčový v tematizaci toho, co bylo nazváno jako CONVERTED.

Prohození malířských plánů vychází z koláží. Převrácenost iluze *materializuje obraz* jako *předmětný stav* (umělost situace, modelová situace) a *de-materializuje malbu* jako *jednoznačný narativ* (otevřený horizont sdělení). Čuška se osvobozuje od zátěže generační výpovědi tím, že přetíná logiku a konvenci asociací, které se váží k viděnému. Neguje individuální rozměr narace, ale přitom zachovává živost malířského problému, který v sobě skrývá velký potenciál pro *zobrazení jiného*. Autor si tak otevírá cestu k nově definované dimenzi vztahů uvnitř obrazu, z které lze do budoucna vytěžit především uvolnění výrazových prostředků, a cestu ke svobodnému nakládání s elementy malby, které již „nezvěčňují“ to, na co jsme zvyklí, nýbrž to, co nás překvapuje. Něco, co je skutečně *ontologicky cizorodé*, a co ještě neumíme ve vztahu k současnosti ani pojmenovat ani zobrazit. Právě iniciace nového přemýšlení o obrazové skladbě, byť inspirovaná kolážemi a Magrittem, je Čuškovým cenným příspěvkem k rehabilitaci malby v její jiné funkci, nežli té popisně konvenční.

Jakub Čuška splnil zadání diplomové práce. Vytvořil obrazový soubor, jehož ambivalentní charakter provokuje a irituje. Odhodlal se k negaci pohodlné a ověřené cesty, kterou si již malířsky dostatečně osvojil, aby otevřel médium obrazu novým možnostem. Doporučuji diplomovou práci CONVERTED Jakuba Čušky ke kladnému přijetí a z oponentského pohledu hodnotím práci výborně.

V Praze, dne 6. 6. 2020

Mgr. Petr Vaňous, Ph.D.

